

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Nunquid negotiatio sit licita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Solutio
nes ar-
gumēto
sum.

incomptumque ac paucioribus necessitati
bus implicitum, per rerum cambia sibi suf-
ficiat, post vero iam cultius politio-
rem ornatioque vita instituit, necesse habuit
nouas excogitare commerciorum ratio-
nes inter quas consultissima fuit commer-
ciorum usus, licet humana auaritia nihil
non deprauet.

ARTICVLVS II.

Virum negotiatio sit licita.

Quamvis simplex rerum emptio &
venditio, quibus quisq. suae familiae
prouidet demonstrata sit reipublicae neces-
saria, non subinde claret negotiationem
esse licitam; quae est emere, vt reuendas,
quae vtrique quaestio est a D. Thom. 4. arg.
q. 77. sub compendio disputetur, hic tamē
ordine quem nos institimus videtur con-
gruentius apponi, vbi aliquantulo fufius
disserenda est. Queritur ergo virum ne-
gotiatio sit licita? Et arguitur a parte nega-
tiua: Emptio & venditio ideo ostensa est
necessaria, quod non omnibus omnes abū-
dant, & ideo necesse quilibet habet, vt ven-
ditis quibus sufficit, emat quod sibi deest,
quare emptio (vt dictum est) venditionis
est finis, negotiatio autem est contra huius
modi emptionis naturam. Negotiator enim
non vendit, vt emat quod sibi deficit,
sed per se emit vt reuendat, ergo ne-
gotiatio non est licita. Quapropter Arist.
1. Polit. cap. 6. emptionem rerum, quae ne-
cessariae sunt ad vitam, venditionemque ra-
tione eiusmodi emptionis appellat contra-
stus naturales, emptiones autem negotia-
torias appellat contra naturam, vt pote cu-
ius finis non est vitae sufficientia, sed lucrū.
Atque ex hoc sumitur secundum argum.
quod inibi idem Philo. subiungit, Ars illa
quae non habet praefinitum taxatumque fi-
nem, non est licita, ars autem numularia
& quaestuaria, qualis est negotiatorum, nul-
lum sibi praefert finis modum, sed lucro
lucrum aequate ergo nefaria est. Tertio
arguitur, Negotiatio in causa est vt rerum
pretia exerceant, tum quod merces ad
paucitatem venditorum reducantur, quae
charitatis causa est, tum etiam quod nego-
tiator carius quam emit, vendit. Et ideo si
omnes ad primos venditores concurrerent,
minoris emerent, id quod rerum vsu vbi-

que experientia docet ergo tanquam re-
publicae nocua interdicenda est negotia-
tio. Quarto, Actiones morales ex pluri-
mum contingentibus existimandae sunt,
plurimum autem negotiationes plene
sunt fraudibus technis, ac dolis, ergo gene-
re suo prauae sunt, atque adeo de medio tel-
lenda. Hac enim de causa pessime audite
negotiatio, & in sacris literis & apud sacro-
rum doctores. Vnde David Psal. 70. Quo-
niam non cognoui negotiationem (secun-
dum 70) introibo in potentias Domini,
Domine memorabor iustitiae tuae solius.
Quasi negotiatorum iustitia non sit iusti-
tia Dei Et Chrysolto. super illam historiam
Christi apud Matth. eiciens vendentes
& ementes de templo, & refertur 8. 8. dil-
can eiciens significauit, inquit, quod mer-
cator nūquam potest placare Deo, & ideo
nullus Christianus debet esse mercator,
aut si voluerit esse, proiciatur de ecclesia,
dicente Propheta. Quia non cognoui ne-
gotiationes introibo in potentias Domini.
Atque haec de causa interdicta est cleri-
cis, vt patet eadem distinctione per totū
In contrarium est Aug. sententia in lib. Argu-
mentum veteris & noui testamenti,
& refertur in eadē distinctio. can. fornicari.
vbi ait, Fornicari hominibus semper nō
licet, negotiari vero aliquando licet, ali-
quando non licet, laicis licet, sacerdotibus
non licet.

Pro quaestione decisionis notandum est,
negotium otio esse contrarium. Est enim
idem quod absque otio. Vnde pro labore
& occupatione accipitur. Quomodo
dicimus, Negotium forense aut fornicare,
&c. Peculiariter autem negotiari idem est,
quod mercaturam exercere. Et est foris
Antonomasia quaedam propterea quod
ars haec sollicitudinibus implicita ab otio
est alienissima. Est ergo negotiari erare
vt reuendas. Vnde negotiatores compro-
res dicuntur pro eo quod ex omnibus si-
mul locis emunt, & mercatores, quia, mer-
cari, communi vsu non tam est simplici-
ter emere quam lucri causa ad reuendē-
dum. Et dicuntur praeterea instiores, eo
vt ait Vlpia. quod negotijs instent. Vnde
Prou. 31. Facta est sicut nauis institoris. Du-
plex autem negotiationis species distin-
guitur: videlicet vna qua res emitur, vt per
industriam mutata reuendatur. Sed haec
(vt eo ca. eiciens habetur) nō est nulla ne-
gotia-

Primū
argum.

Aristot.

Secūdu
argum.
Aristot.Tertiū
argum.

gotiatio, sed inter alias mechanicas artes
 connumeranda. Quemadmodum enim
 mechanicis ex lana pannum textit, & ex fer-
 ro fabricat gladium, sic (vt exempli gra-
 tia dicamus) qui industrius est curandi, vel
 auct, vel quos, si rudem emat, vt cultio-
 rem vendat, non tam negotium, quam ar-
 tem exercere censetur. Nam qui pannos
 tondet, aut attritas vestes coemit, vt refe-
 ctas vendat, nihil amplius per suam artem
 præstat. Negotiatio igitur mera, de qua im-
 presentiarum loquimur est, qua quis quid
 mercatur vt nullatenus mutatum vendes
 lucrum, comparet. Respondetur ergo ad
 quæstionem quinque conclusionibus. Pri-
 ma Negotiatio neque est de se hoc est in-
 trinsece bona, vt charitatis virtus, neque
 de se intrinsece male, vt mendacium, sed
 indifferens, vt comedere, quod secundum
 finis circumstantiarumque qualitate potest
 bene maleque fieri. Conclusio patet ex ci-
 tatis verb. Augus. Ait enim non esse vt for-
 nicari, sed quod aliquando licet, aliquando
 non licet. Secunda conclusio. Si negotia-
 tionis finem per se consideres qui non est
 nisi lucrari, quandam præfertur turpitudi-
 nem. Conclusio est S. Thom. 2. 2. q. 77. art.
 4. quam quidem probat argu. secundum
 supra ex Aristot. desumptum. Quoniam
 lucrari per se nil necessarium, honestum ve
 nominat. At verò si lucrum aliorum ordi-
 netur, licite potest procurari. Et ideo sub-
 ditur tertia conclusio. Negotiatio est sim-
 pliciter reipublica necessaria. Haud enim
 omnis provincia omnibus abundat, qui-
 bus indiget, sed proclinarum varietate a-
 lia affluit terræ fructibus, & opificijs, quo-
 rum alia inops est. Et vice versa, alia est a-
 liorum locuplex, quorum inopia alia laborat.
 Neque possent indigentium singuli
 tam longa facere itinera, vt minutiora qui-
 bus indigent, apportarent, neque vero om-
 nes qui abundant, possunt vecturam exer-
 cere, vt illa alio transportat, necessarij ergo
 sunt, quibus ea sit cura vt mercium
 copias hinc inde transuehant, qua singu-
 lis minutius vendat. Et quod de loco
 dicimus, de tempore etiam censendum.
 Visu enim veniæ assolet, vt uno tempore
 redundantia sit rerum, alio uero egestas,
 neque tamen pauper quis potest suos fru-
 ctus ad seruare. Quare nisi essent qui eme-
 rent, ut in aliud tempus custodirent, non
 posset reipublica seruari incolumis. Quin-

uero & dum mercimoniæ uel in maris por-
 tu uel in ciuitate exonerantur, necessarij
 sunt coemptores, qui earum copia in tem-
 pus seruent, quia non singuli possunt sibi
 in futurum prouidere. Sed rogam, Nūquid
 prudentius esset, ut reipublica suos mini-
 stris conduceret, qui hæc prouinciam subi-
 rent? Re uera non posset commode, tam
 multis mercimonijs hac uia sufficere. Et i-
 deo consultius ducit artem hanc inter al-
 ias permittere, quin etiam fouere. Atque
 hinc sequitur quarta conclusio, quam S.
 Th. interrogat in dicto art. 4. Licet negotia-
 tionis gratia merces carius uendere,
 quam empte sunt, ratione impensarum, la-
 borum, locorum, ac temporum, nam iustitæ
 rei pretium, uel in melius, uel in locum, uel
 tempus mutata, excrescit. Hoc autem non
 facile, quod quidam autumant concedam
 uidelicet, quod negotiatori liceat carius eo-
 dem loco & tempore uendere propter offi-
 cium quod habet, quam alteri cuiusque,
 eam pretij iustitia nullum respectum ad
 personas dicit, sed perse absolute pensatur.
 Scorus in 4. dif. 1. 5. q. 2. dicit, quod tantum
 deberent mercatores lucrari quantum sti-
 pendij reipublica illis decerneret. Regula
 autem hæc neque contemnenda potro est,
 neque tamen ad unguem seruari potest.
 Sed de rerum pretio statim articulo pro-
 ximo. Quinta conclusio. Ais negotiatio-
 rum ex multis circumstantijs illicita sit tum
 copluribus fraudibus est perua, tum sub
 inde in plurimis uersatur periculis. Fit
 enim primum illicita ex obiecto, ut puta
 si rem emas, quæ uel natura sua est inuen-
 dibilis, ut sacramentum, aut sacerdotium,
 quæ cum gratis accipiuntur, gratis dari
 debent, aut lege est prohibita uendi, de
 quibus habes. C. quæ res uendi non pos-
 sunt. Secundo ratione personæ, si qui ne-
 gotiatur, ut sacerdotes qui iure negotia-
 tionis interduntur, ut patet dist. 88. per
 totam, uel ratione personarum cum qui-
 bus negotiatur. Nam ad Saracenos neq;
 in infideles licet Christianis arma deportare,
 ut patet extra, de Iudeis. cap. Ita quo-
 rundam & sequentibus. Fit præterea in-
 decens negotiatio ratione temporis. Vt si
 in die Dominica, uel in alio festo egregie
 solenni exerceretur, ut habetur ca. primo,
 de festijs, uel in loco sacro. Quæ ratione
 Christus eiecit de templo uendentes & e-
 mentes. Istæ autem circumstantiæ tem-

Interro-
 gatio.
 Rñsio.
 Quarta
 conclu.

Quinta
 concl.

poris & loci, ratione scandali constitueret peccatum mortale, alias minime. Vel si in ecclesia impediretur diuinum officium, quod Christus norauit dicens. Quia domus mea, domus orationis est. Qua ratio nec deebet de iuribus eccl. lib. 6. negotiationes, que in ecclesiis precipue prohibentur, sunt nundinarum ac fori cuiuscunque tumultus. Citra hos autem casus non esset mortale. Nam in ecclesia confabulando, citra expositionem mercium negotiari, nisi fieri tunc aut concionis tempore, non est tantum peccatum quamuis, indecentia non careat. De alijs, autem circumstantijs que non peculiariter negotiationes uisitant, sed in omnes artes incerpunt, quales sunt mendacia, & fraudes, hoc singulariter adnotandum est, quod mercatura, nescio quo suo genio, precum estis artibus & officijs inextinguibilem suam lucri generat. Agricola enim atque opifices suis officijs victantes contenti sunt, mercatores autem, tum quod pecuniam premanibus semper habent, tum quod hæc ars plurimum euentibus fortunæ patula est, auidissime sine lucro inhiant, in hoc nimirum aleatoribus similis. Quæ quidem auiditas animos absorbet, mendacia nutrit, & dolos nescit. Atque hæc de causa ait ibidem ibi solutione ad tertium Sanct. Tho. quod hæc ars habet speciem mali, & ideo interdicta est clericis. Inest præterea & in hac re pestis alia, quod cum sine labore magno & sudore exerceatur, & maiore sit in honore, quam mechanicæ artes, otiosi homines & honoris cupidi, cætera deferentes opificia, in hoc se baratrum immergunt, atque adeo non ut merces loco traducant, aut in tempus referrent, aut in melius mutuent, sed meri gratia quæstus, uenalia cuncta coemunt, ut statim lucrum expriment. Quorum subinde causa, quia liberum non permittunt forum, pretia augentur. Qui idcirco exigendi profligandique à republica essent, atque alijs artibus, quæ personis vacuæ sunt, mancipandi. De his autem loquimur, qui ciues paratos priuatim emere anteuertunt. Haud enim condemnandis illis sunt, qui postquam singuli sibi necessaria emerunt, redundanti mercantur, ut in tempus seruent. Neque vero illi qui publicitus parati sunt illa coemere, quæ pauperes necessitate coacti, nec emptores inuenientes, vendere vo-

lunt, ut vestes, libros, &cet. Qui vero annam emunt ut tempore futuro reuendant, licet quandoque viles sint, quasi rebus necessariis custodes, multo tamè plus sunt pestiferi, utpote causa immo de augendi pretia, & ideo nisi ubi necessitas aliud exposcat, meritissimo ciuimodo mercatus vetatur.

Per hæc ergo argumenta supra facta facilissima solutionis sunt. Ad primum enim negatur, negotiationem contra naturam necessariæ emptionis pugnantem quinimo illi obsequens est. Ministerio siquidem mercatorum res sunt veluti in penu, singulis indigentibus expositæ. Illa autem negotiatio quæ merum lucrum habet, propterea, quia insatiabilem animum, non solum necessaria, non est, sed est impendio pestilens. Attamen hæc sitis in cuncta mortalium, pectora se insinuat. Et per hoc respondetur ad secundum argum. Tertio vero concedimus, necessarium esse hac ratione terum pretia augeri, sed tamen ex altera parte maiora fierent dispendia, si unusquislibet deberet longa facere itinera ad queritandum quod in sua deest ciuitate. Ad quartum respondet August. super Psalm. 70. Et referret eadem dist. 88. canon. quoniam quod negotiatorum vitia, non sunt negotij, sed perionarum. Et enim si propter eorum fraudes releganda essent negotia à republica, eadem ratione & agricolæ & omnes pariter artifices atque opifices proscribere deberemus profligareque ab vrbe. Nam & mentitur quandoque agricola, ut grana sua vendit, & opifex, ut pretium augeat. Qui autem negotiatores in sacris literis male audiunt, declarat ead. dist. Cassio ea quid est Negotiatores enim illi, inquit, abominabiles existimantur, qui iustitiam Dei minime considerantes, per immoderatum pecuniæ ambitum pollunt merces suas, plus petiurijs onerando, quam pretijs. Veruntamen negare non possumus, ut paulo ante declarabamus, quoniam huic arti multo plus periculorum à dolis & fraudibus imminet, quam cæteris. Unde Ecclesiastic. 26. Dux species difficiles & periculosæ mihi apparuerunt. Difficile exiit negotians a negligentia, & non iustificabitur caupo a peccatis laborum. Et cap. sequen. Sicut in medio compositionis lapidum palus figitur, sic inter medium venditionis & emptionis, qui querit locum

Inextinguibilis lucri negotiorum singularis.

Negotiatores aleatoribus similes.

Alia incommoda negotiorum.

pletari angustiabitur peccatis. Quocirca Proverb. 1. c. in vniuersum ait Sapiens. Malum est, malum est ait omnis emptor, & cum recesserit, glosiatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum rerum pretia arbitrio mercatorum sint taxanda.

Quoniam primum in emptione & venditione fundamentum iustitiae est pretium, de illo querendum est loco tertio, an mercatorum aestimatione sit taxandum? Et arguitur a parte affirmatiua. Primo, Axioma inter Jurisconsultos est & celebrata regula. Tantum valet res, quantum vendi potest, quam videlicet adnotant l. pretia. ff. ad leg. Falcid. & l. 1. §. si haeres ad Senatusconsult. Trebel. & alibi saepe. Ergo si fraus modo absit & dolus mercatorum erit arbitrium pretia suis mercibus statueret. Secundo. In vnaquaque arte eiusdem peritis credendum est, vt 3. Poli. capi. 7. auditor est Philosophus, & vt Jurisconsultus ait in re mandata. C. mandati. vnuquisque in re sua est moderator & arbiter. mercium autem artifices, sunt mercatores. Iplis ergo ipsorum iudicio deferendum est, ut pretia ponant. Tertio, Vnusquisque dñium rerum suarum habet, ac subinde liberam potestatem, ergo potest quisque tantum petere ac recipere pretium pro sua re, quantum extorquere poterit. id quod in gemmis & rebus pretiosis vsu fieri comperitur est. In contrarium autem facit lex. Pretia citata ad leg. Falcid. cuius verba sunt. Pretia rerum non ex affectu neque utilitate singularum, sed communiter finguntur, hoc est communi aestimatione taxantur.

Ad hanc quaestionem quatuor conclusionibus respondetur. Prima Pretia rerum non secundum ipsarum naturam aestimanda sunt, sed quatenus in vsu veniunt humanos. Conclusionis huius ratio naturalis est, quod cum mundus & eo continetur propter hominem facta sint, tanti cuius aestimatione res valent, quantum hominibus inseruiunt. Quapropter Arist. 3. Ethic. 4. ait indigentiam causam mensurae esse humanarum commutationum. Si enim nullus alterius re vel opera indigeret, omnis cessaret commutatio rerum humanarum, ergo indigentia admetiri de

betur rerum pretia. Viuentia in genere suo praestantiora sunt vite expertibus animen (vt ait. Aug. lib. 11. c. 16. de Ciuitat. Dei) mallet homo frumentum domi habere, quam mures. Et solet domus plus venire, quam equus, & nonnunquam equus, quam seruus, licet cum natura hominis nihil in corporalibus conferri ad aequalitatem valent. Vbi autem indigentiam nominamus, ornatum etiam reipublica intelligimus, vt cuncta complectamur, quae hominibus praeter vitae necessitatem etiam ad suam voluptatem & splendorem vsui esse possunt. Secunda conclusio. Ad explorandum iustum rei pretium, ex multis duccenda est ratio, quae in triplici sunt ordine. Primum enim attendenda est necessitas rei, mox copia & inopia, deinde negotiationis labor, cura, industria, pericula. Praeterea si metes vel in melius mutatae sunt, vel in deterius, venditorum, quaeque emptorum frequentia, sit id genus alia, quae prudentissimus quisque speculari potest. Tertia conclusio. Cum pretium rerum iustum, duplex sit, aliud scilicet legitimum & aliud naturale iustum, legitimum consistit in indiuisibili naturale autem seu arbitrium minime, seu in latitudine diuisibili. Iustum legitimum est illud, quod lege principis positum est arbitrium autem, seu naturale currit, quando per legem non est constitutum. Distinctio est Aristot. 3. Ethic. c. 7. de iusto naturali & legitimo. Ad huius autem conclusionis intellectum notandum est, quod merita illa & causas statuendi rerum pretia existimare per se quidem primum ad rempublicam & eius gubernatores spectat, qui scilicet omnibus su

praeiudicatis pensatis deberent sua singularibus mercibus statuere pretia. At quia illud in omnibus impossibile est, relinquitur vendentium ementiumque existimationi. Et illud tunc vocamus naturale, quia secundum rerum naturam vsui accommodatum currit. Igitur vbi pretium lege positum est nempe, vt modius, aut tritici aut vini, aut vna panni vendatur decem, neque vnus oboli accessio licita est, sed est peccatum mortale si excessus notabilis augeatur, obnoxiumque restitutioni. Et si excessus sit perexiguus, erit veniale. Et ideo dicimus in indiuisibili consistere. Atque hoc est, quod ait loco citato Aristot. iustum legitimum esse, quod licet antequam positum

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

